

Zamek Oppersdorffów

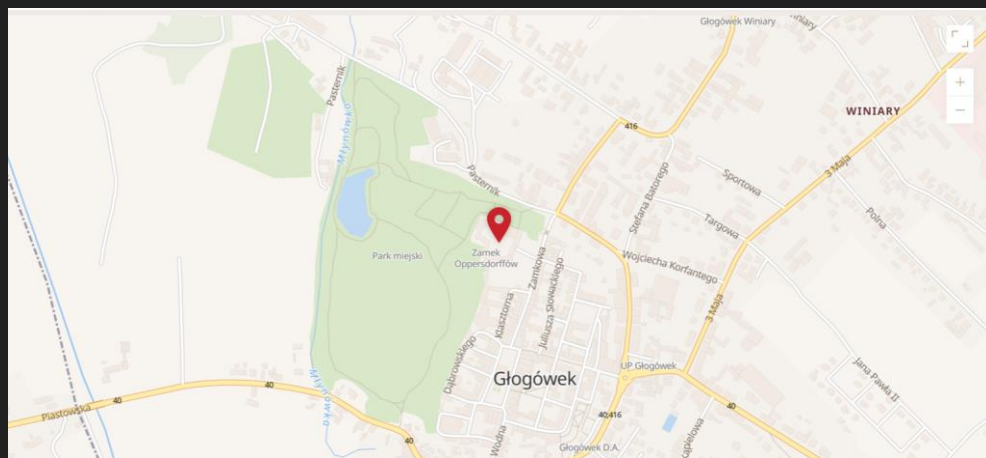
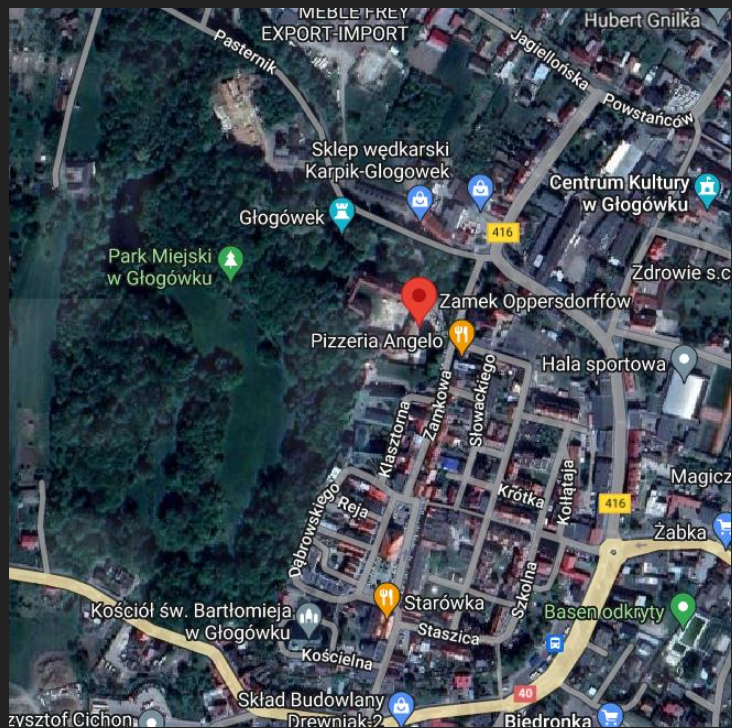

Zamek w Głogówku

NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

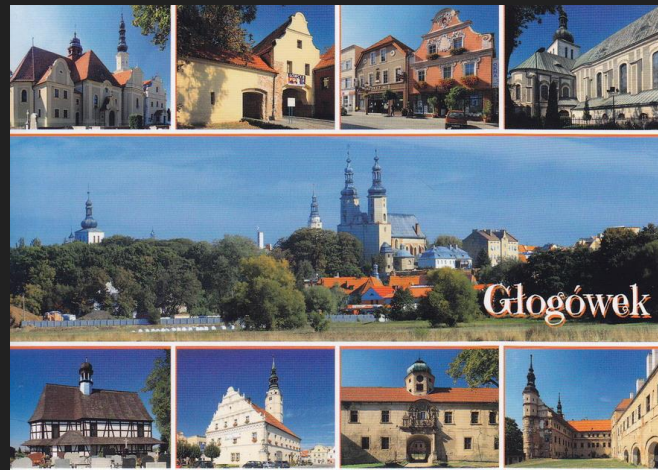
Miejsce położenia Zamku

Adres: Zamkowa 23, 48-250 Głogówek

Zamek Oppersdorffów w Głogówku

To dawna rezydencja książęca i rycerska, długoletnia siedziba rodu Oppersdorffów. Zamek składa się z dwóch części, tzw. zamku górnego i dolnego. Zlokalizowany jest na usytuowanej w północno-zachodnim narożu historycznej części Głogówka, wysokiej skarpie wznoszącej się przy dolinie rzeki Osobłogi. Zbudowany został w stylu manierystycznym i barokowym, stanowi cenny przykład architektury rezydencjonalnej i obronnej na Górnym Śląsku i w Polsce.

OPIS ZAMKU CZ.1

Zamek w Głogówku składa się z dwóch części, obie są w kształcie podkowy, ramionami zwrócone do siebie, połączone skrzydłem północnym. Zamek górny ma trzy kondygnacje, a dolny dwie. W części górnej stoją dwie wieże zwieńczone hełmami, a w skrzydle północnym mamy jeszcze wieżę w stylu neogotyckim z blankami.

Zamek kilkakrotnie zmieniał swój wygląd, wraz z pojawiającymi się nowymi trendami architektonicznymi. Początkowo była to masywna wieża mieszkalna z przyporami o wymiarach ok. 13x17 m, otoczona fosą i chroniona fortyfikacjami miejskimi. Renesansowa przebudowa przekształciła go w znacznie okazalszą trójskrzydłową budowlę. W kolejnym etapie powstały 4 baszty i zamek dolny, przez co budowla zmieniła kształt na zbliżony do czworoboku. Następnie powstały modne krużganki oraz rozległy park. XVIII stulecie przyniosło przebudowę barokową, a XIX neogotycką, ale bez zmian w zasadniczym kształcie budowli.

Ciekawostka

Zamek Głogówek był połączony wąskim krużgankiem biegnącym z lewego skrzydła górnej części rezydencji, z kościołem franciszkanów. Właściciele - Oppersdorffowie mogli więc szybko i bez wychodzenia poza obszar warowni udawać się w niedzielę na swoje miejsce modlitwy pod chórem. Na co dzień korzystali bowiem z własnej kaplicy zamkowej, ale w święta odwiedzali świątynię franciszkanów bądź św. Bartłomieja.

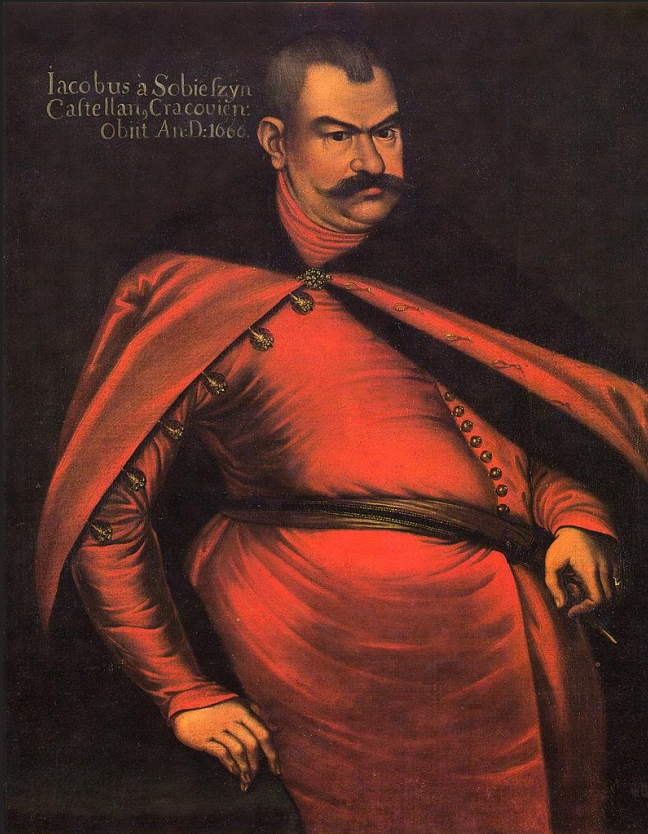
OPIS ZAMKU CZ.2

Przez ostatnie lata obiekt był zagospodarowany tylko w minimalnej części, udostępnione zostały dwie sale: Jana Kazimierza i Ludwika van Beethovena oraz kaplica z XVII w. Do niedawna, po przejściu przez barokową bramę wjazdową z tarczami herbowymi Oppersdorffów, przy wieży zamku górnego zauważyć można było kilka hurtowni i samochodów dostawczych, ale obecnie zamek ma być ponoć restaurowany i po remoncie nic nie powinno go już szpeci.

Obok bramy wznosi się baszta więzienna, gdzie mieści się siedziba muzeum, które zarządzało zamkiem w Głogówku. Jest tam m.in. ekspozycja etnograficzna, a także narzędzia tortur. Dookoła zamku rozciąga się XVIII-wieczny park o powierzchni 17 ha ze stawem z dwiema wysepkami i oranżerią. Niegdyś znajdowały się w nim dwa stawy w których hodowano ryby, altanki, dróżki spacerowe, grotty, fontanny, winnice. Właściciele myśliwskim zwyczajem posiadali też bażantarnię i psiarnię. Zachowały się także fragmenty murów miejskich, które były sprzężone z rezydencją

Ciekawostka

Zamek nie był największą ani najpiękniejszą rezydencją na Śląsku, ale zawsze wzbudzał zachwyt odwiedzających go gości. Podkreślano wspaniałą atmosferę panującą u Oppersdorffów. Np. Jakub Sobieski, ojciec Jana III pisał w 1638 r. "miejsce najsmaczniejsze i dziwnie wesołe", a sekretarz królowej Ludwiki Marii Des Noyers w 1655 "należy do najpiękniejszych i najlepiej ufortyfikowanych w tym kraju".

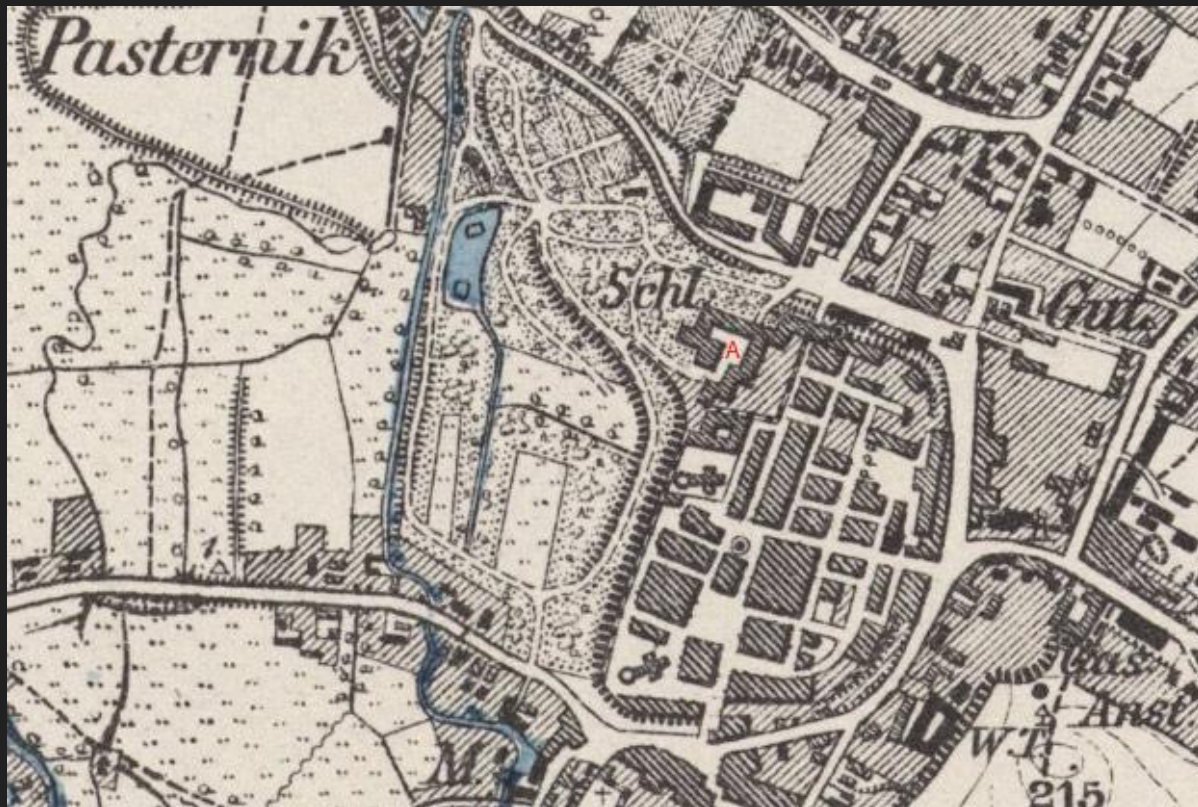
Panorama Głogówka z połowy XVIII wieku wg F.B. Wernera. Zamek oznaczony 2

Historia Zamku

Dzieje zamku sięgają średniowiecza. Miasto było wzmiankowane wcześniej – w 1076, zaś w 1275 roku otrzymało prawa miejskie, które nadał mu książę Władysław Opolski. Prawdopodobnie tenże władca zainicjował wzniesienie warowni. Powstanie pierwszego zamku datuje się na przełom XIII i XIV stulecia. Zamek należał do książąt opolskich od czasów panowania Bolka I do 1532, kiedy po śmierci księcia Jana II Dobrego wygasła opolska linia Piastów.

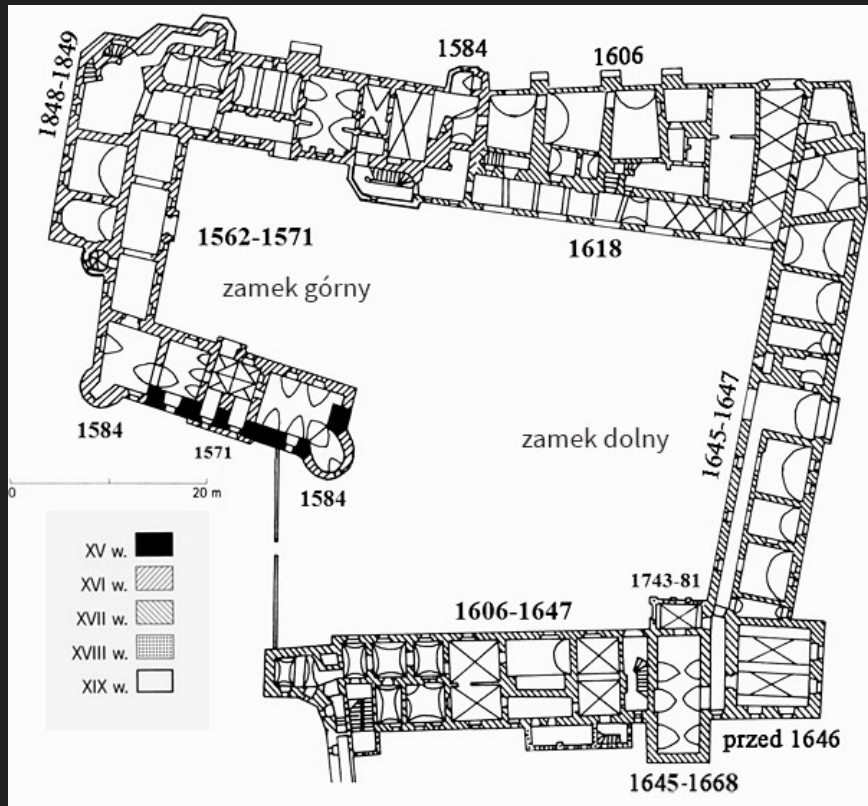
Miasto i zamek przejęli na krótki okres Zedlitzowie. Małżeństwo Christiny von Zedlitz z Hansem Oppersdorffem, które miało miejsce w 1561 otworzyło nowy rozdział w historii zamku – Oppersdorffowie władali zamkiem do 1945 roku. Jeszcze w XVI wieku dokonano gruntownej przebudowy zamku: w 1561 roku rozebrano gotycki zamek z wieżą mieszkalną, w latach 1561–1571 Hans Oppersdorff wznosił trójskrzydłowy gmach, wraz z kaplicą, stanowiący rdzeń zamku górnego, w 1584–1606 rozbudowano zamek górny dodając m.in. narożne wieże. Następnie po 1606 wyburzono przedzamcze, budując na jego miejscu zamek dolny, wraz z reprezentacyjną bramą oraz zabudowaniami gospodarczymi. Pomimo destruktywnej dla zamku okupacji Głogówka przez wojska szwedzkie podczas wojny trzydziestoletniej nie zaniechano prac budowlanych, co więcej, Georg III założył bibliotekę, uważaną później za jedną z największych na Górnym Śląsku. Ostatnim etapem rozbudowy było wzniesienie nowej, barokowej kaplicy.

Plan Głogówka z 2. połowy XIX wieku. A - zamek. Widać sporych rozmiarów park i ogrody zamkowe

W czasie potopu szwedzkiego i zajęciu Korony Polskiej przez Szwedów, w zamku głogowieckim rezydował od października 1655 roku przez dwa miesiące król Jan Kazimierz wraz z żoną Marią i 1800 osobowym dworem[2]. Księstwo opolskie i raciborskie stanowiło uposażenie królowej Marii, a ówczesny właściciel zamku Franciszek Euzebiusz Oppersdorff, mógł odwdziżyć się parze królewskiej za to, że kilka lat wcześniej w czasie wojny 30-letniej mógł schronić się najpierw na Wawelu, a później w królewskim zamku w Niepołomicach. Żona Oppersdorfa, Anna Zuzanna de Bess, była wcześniej dwórką królowej Marii. Na zamku organizowano sojusze międzynarodowe przeciwko Szwedom i spotkania z wojskowymi stojącymi po stronie króla. Jednym z dworzan przebywających na zamku był poeta barokowy Jan Andrzej Morsztyn. Ludwika Maria wyjechała z Głogówka 28 czerwca 1656 roku, sześć miesięcy po mężu.

Rozwarstwienie chronologiczne zamku Głogówek wg. J. Rozpędowskiego

Po bezpotomnej śmierci Franciszka Euzebiusza II w roku 1714 wygasła górnośląska linia rodu Oppersdorffów, a Głogówek wraz z zamkiem na krótko był pod opieką linii morawskiej, a następnie przejął go Władysław Franciszek z czeskiej linii Oppersdorffów. W pierwszej połowie XVIII wieku wykonano wystrój kaplicy oraz zespół portali. Kres świetności zamku położył pożar w 1800. Następnie, aż do 1848, obiekt był w stanie częściowej ruiny. W 1806 roku Franciszek Joachim Oppersdorff gościł tu Ludwiga van Beethovena, który uciekł do Głogówka przed wojskami Napoleona. Z wdzięczności za gościnę niemiecki kompozytor dedykował jemu swoją IV symfonię B-dur opus 60. Ocalał do dziś klawesyn, na którym grywał Beethoven, obecnie instrument prezentowany jest w Muzeum Wnętrz Zamkowych w Pszczynie. W 1849 zakończono odbudowę zamku, którego część zabudowań wzniesiono w stylu angielskiego neogotyku.

Ostatnim ordynatem zamku był Wilhelm Karol Jan. W roku 1945 uciekł on przed zbliżającą się Armią Czerwoną do zachodnich Niemiec, po wojnie zamek został przejęty przez władze polskie i stał się własnością gminy. Do lat 50. niszczący zamek nie był objęty opieką konserwatorską. Pomimo adaptacji części zamku na schronisko młodzieżowe, muzeum regionalne, galerię malarstwa Jana Cybisa i domu kultury oraz drobnych prac remontowych zamek wciąż wymaga gruntownej konserwacji. W roku 2005 zamek sprzedano prywatnemu inwestorowi, jednak w 2013 wrócił on do gminy Głogówek[3].

Panorama Głogówka F. B. Wernera z ok. połowy XVIII wieku. Zamek oznaczony 1

Zamek Głogówek na miedziorycie z 1631 r. z ogrodami i fortyfikacjami bastionowymi

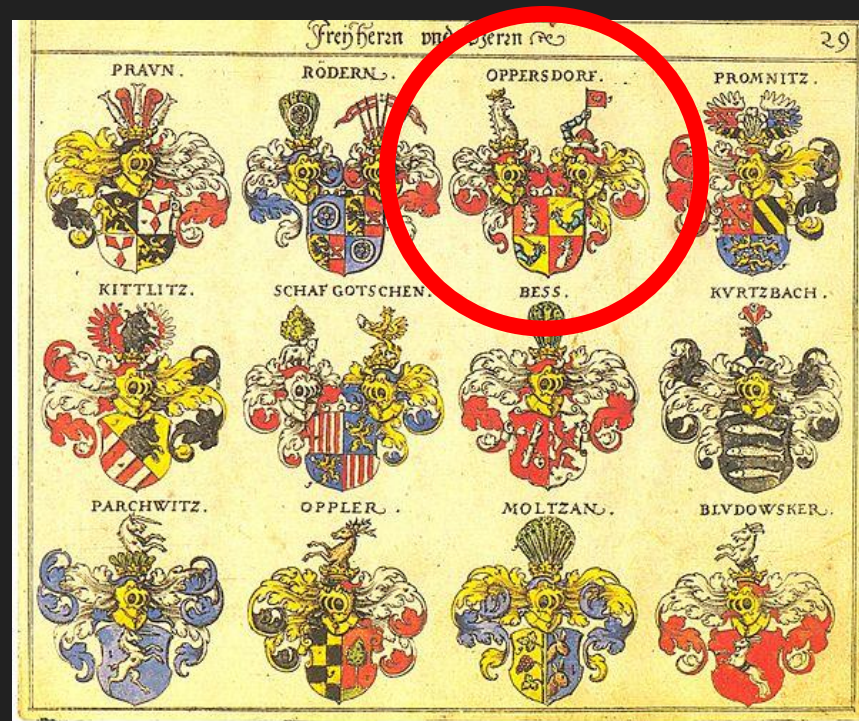
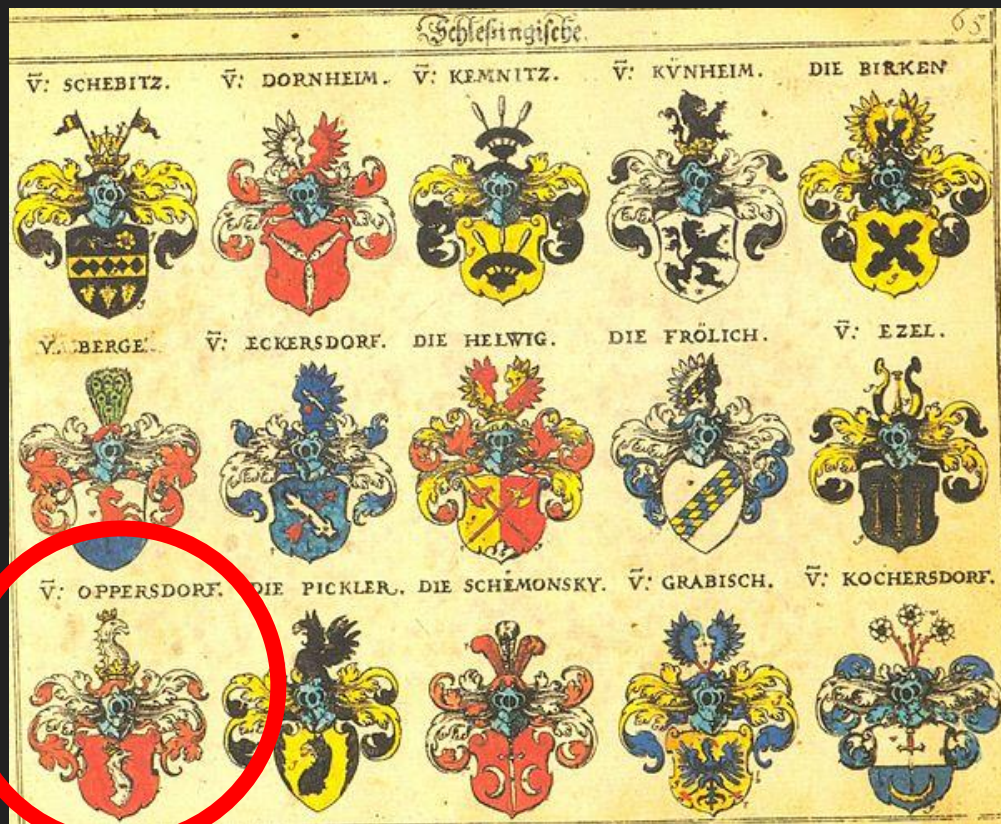

Oppersdorffowie

Oppersdorffowie to stary śląski ród, którego korzenie sięgają średniowiecza. Mimo niemieckiego nazwiska i takichże koligacji, nigdy nie byli wrogo nastawieni do Polski. Po I wojnie światowej Jan Jerzy Oppersdorff nie ukrywał swoich propolskich sympatii i w czasie plebiscytu w 1921 r. głosował za przynależnością Śląska do odrodzonej Rzeczypospolitej. Zawsze tolerancyjne i praworządne niemieckie władze nie mogły mu tego wybaczyć. Wypuszczono 50-fenigowy banknot zastępczy przedstawiający człowieka oplecionego pajęczyną z pajakiem o ludzkiej czaszce i polskim orłem na odwłoku z napisem "Oppersdorff" oraz ostrzeżeniem "Patrz komu ufasz". Oppersdorffowie wciąż żyją m.in. w Niemczech, ale po śmierci XII ordynata Jana Jerzego w roku 2003, nie wykazują zainteresowania swoimi związkami z Głogówkiem.

Herby Oppersdorffów

Królewska para na wygnaniu

Na zamku w Głogówku w 1655 r. przebywał król Jan Kazimierz. Tutaj właśnie wraz z dworem, liczącym 1800 osób (miasto miało 1100 mieszk.) schronił się przed najazdem szwedzkim, choć Henryk Sienkiewicz w "Potopie" używa zmienionej nazwy Głogów. Wcześniej zawitała tu już jego żona Ludwika Maria, która widząc przybywającego męża zrobiła mu dużą awanturę i czyniła wymówki, iż porzuca kraj w potrzebie. Goszcząc rodzinę królewską, Franciszek Euzebiusz Oppersdorff odwdzińczył się za schronienie jakie udzielił jego rodzinie król Władysław IV na Wawelu i w Niepołomicach w czasie wojny trzydziestoletniej. Zamek stał się więc emigracyjną stolicą Polski, a pomoc Oppersdorffów trudna do przecenienia, ponieważ żaden kraj ani księstwo nie życzyło sobie obecności polskiego monarchy z obawy przed odwetem Szwedów. Gospodarze należycie przygotowali się do wizyty królewskiej i pod karą wysokiej grzywny nakazali odnowienie drogi i domów przy drodze do zamku. Król przebywał w Głogówku 2 miesiące wysyłając m.in. poselstwa do wielu państw europejskich z prośbą o pomoc. Później udał się na Spisz do zamku w Lubowli, gdzie oczekiwał go marszałek wielki koronny i późniejszy hetman polny - Jerzy Sebastian Lubomirski, który wcześniej sprzeciwiał się opuszczeniu przez króla kraju. W zamku nadal rezydowała jeszcze kilka miesięcy Ludwika Maria i rozdysponowywała fundusze własne i nadsyłane z zagranicy na walkę z najeźdźcą. Za udzieloną gościnę król podarował właścicielowi Głogówka 3 wspaniałe rumaki.

Zdjęcia z zewnątrz

Rysunek zamku od strony dziedzińca z 1644 r.

Widok Głogówka z początku XIX wieku wg C. F. Stuckarta.
Najprawdopodobniej dwie pierwsze wieże od lewej należą do
zamku

Ober-Glogau

Pocztówka z Głogówka z początku XX wieku. Budynku po prawej stronie od bramy wjazdowej dziś już nie ma

Dziedziniec zamku Głogówek na pocztówce z ok. 1920 roku

W GŁOGÓWKU
W DNIACH NAJAZDU
SZWEDZKIEGO
NA POLSKĘ
W ROKU 1655
PRZEBYWAŁ W ZAMKU
JAN KAZIMIERZ
KROŹ POLSKI

KAPLICA

Portal na zamku głównym i Dekoracja rzeźbiarska elewacji wejściowej

Bibliografia

- https://pl.wikipedia.org/wiki/Zamek_w_G%C5%82og%C3%B3wku
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Oppersdorffowie>
- <https://zamkomania.pl/glogowek.php>

Prezentacje wykonała Maja Seemann IV eT

